

Türkiye’de Yönetim Bilişim Sistemleri Eğitimi ve Yetkinlik Alanı Değerlendirmesi

Arş. Gör. Naciye Güliz UĞUR

Sakarya Üniversitesi Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü
ngugur@sakarya.edu.tr

Yrd. Doç. Dr. Algın OKURSOY

Söke İşletme Fakültesi
Uluslararası Lojistik ve Taşımacılık Bölümü
a.okursoy@adu.edu.tr

Doç. Dr. Aykut Hamit TURAN

Sakarya Üniversitesi Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü
ahturan@sakarya.edu.tr

Türkiye’de
Yönetim Bilişim
Sistemleri
Eğitimi ve
Yetkinlik Alanı
Değerlendirmesi

111

Özet

Modern teknoloji ve bilimsel bilginin öne çıktığı Enformasyon Toplumu, donanımlı ve vasıflı insan sermayesi ile beyin gücü gibi bilişsel esaslara dayanmaktadır. Sanayi toplumu ve daha öncesinden farklı olan bu toplumsal aşama, doğal olarak farklı eğitim anlayışına sahiptir. Enformasyon toplumunda, modern bilim ve anlayışlara duyarlı insan, büyük önem taşımaktadır. Dolayısıyla enformasyon toplumu; yeni teknolojinin gelişimiyle bilgi sektörü, üretimi ve sermayesinin başta olduğu; bunları sağlayabilmek için de eğitimin sürekliliğinin öne çıkarıldığı bir aşamaya karşılık gelmektedir.

Bilginin günümüzün en önemli kaynağı durumuna gelmesiyle işletmeler bilişim yatırımlarına ağırlık vermeye başlamışlardır. İşletmelerde Yönetim Bilişim Sistemlerinin (YBS) kurulmasıyla organizasyon yapısında değişiklikler meydana gelmekte, yönetim bilişim sistemlerinin geliştirilmesinde, uygulanmasında ve denetlenmesinde yeni personele ve bu personeli idare edecek yöneticilere ihtiyaç duyulmaktadır. Yeni teknolojinin her geçen süre ortaya çıkardığı yenilikler ve bu yeniliklere ilişkin ihtiyaçlara cevap verebilme, onlara uyum sağlayabilme bile ileri düzeyde bir eğitimi, yeteneği ve donanımı zorunlu kılmaktadır.

Bu çalışmada Türkiye’de Yönetim Bilişim Sistemleri eğitimi veren yükseköğretim kurumlarındaki eğitim stratejileri, yapıları, ders

programları ve içerikleri incelenmiştir. Bu bağlamda Türkiye’de YBS bölümü bulunan 19 üniversitenin ders programları veri olarak dâhil edilmiştir. Üniversiteler birbirleriyle karşılaştırmalı olarak analiz edilmiş ve teknik, analitik, iletişimsel ve yönetsel olmak üzere yetkinlik kümelerindeki ağırlıkları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yönetim Bilişim Sistemleri, YBS eğitimi, müfredat, yetkinlik kümesi

Management Information Systems Education in Turkey and Competency Cluster Assessment

Abstract

In today’s societies, modern Technologies and scientific knowledge have come forward as educated and capable human workforce as well as brain power has made the essence of the society. Information society is quite different from previous industrial age and in information society education has utmost importance. In information age, people who are sensitive of modern science and new knowledge acquiring are very important. Hence, in information society, new industries where new knowledge and product creation have gained importance along with education systems, which produce continuous training and graduates with advanced skill sets.

As knowledge has become the most significant organizational capital, firms have paid more attention to their Information Systems investments. As organizations develop and implement new management information Systems (MIS), their organizational structures have changed and a need of new Information Systems staff who would develop, implement, monitor these systems and managerial staff who would oversees them are become a necessity. New information Technologies bring changes and in order to cope with these changes, organizations need highly educated, capable and adaptable workforce.

In this study, education strategies, structures, curriculums and class content of higher education institutions which provides management Information Systems education in Turkey have been investigated. In this context, 19 universities data which have MIS departments have been analyzed. These universities have been evaluated comparatively and their competitive clusters have been weighted and formed based on technical, analytical, communicational and managerial dimensions.

Keywords: Management Information Systems, MIS Education, curriculum, competency cluster

I. Giriş

Üniversiteler, dünyadaki teknolojiyi öğrenmeye, özümsemeye, yenilemeye, hazır insan gücünün de yetiştirildiği, ülkemizin entelektüel zenginliğine kaynak olan kurumlardır. Üniversitelerin misyonu, araştırma yapmak, bilim üretmek ve üst düzeyde eğitim sağlamak olarak ifade edilebilir. Bu anlamda ülkenin gereksinmesini karşılayacak, kaliteli insan gücünü yetiştirmek üniversiteden beklenenlerin başında gelmektedir (Altınok, 2008).

Modern teknoloji ve bilimsel bilginin öne çıkarıldığı Enformasyon Toplumu, donanımlı ve vasıflı insan sermayesi, beyin gücü, sürdürülebilir kalkınma, küresel oluşumları yakından izleme ve bunları hayata geçirme, ömür boyu öğrenme, hızlı değişim ve dönüşüme kendini uyarılma gibi esaslara dayanmaktadır (Özden, 2002). Hareketlilik, değişim ve rekabet, yeni toplumsal aşamanın vazgeçilmezleridir. Sanayi toplumu ve daha öncesinden farklı olan bu toplumsal aşama, doğal olarak farklı eğitim anlayışına sahiptir. Eğitimli olmak, vasıflı ve donanımlı olmak, günümüz insanının arzu ettiği yaşam standardını elde etmek için tutturulması gereken tek hedeftir (Şentürk, 2008).

II. Yönetim Bilişim Sistemleri Eğitimi Gereklilikleri

Ortaçağ’dan bu yana ekonomik paradigmalardan, her birinin ekonominin ana belirleyici sektörünü tanımlayan, üç ayrı süreçten geçtiği ileri sürülmektedir. Tarımdan sanayileşme sürecine geçiş “ekonomik modernleşme”, sanayileşmeden enformasyon toplumuna geçiş “ekonomik postmodernleşme” veya “enformatikleşme” süreci olarak sınıflandırılmaktadır (Hardt ve Negri, 2001). Alvin Toffler (1981), bu aşamaları “üç dalga” olarak nitelendirmekte ve aşamaların oluşmaları için geçen süreyi belirlemektedir: Tarım devrimi bin yılda, sanayi devrimi üç yüzyılda ve son devrim olan bilişim ise yüzyıldan daha kısa sürede gerçekleşmiştir. İnsanlığın 5000 yılda tecrübe ederek ürettiği bilginin, son 30 yılda üretilmesi (Dağ, 2001), yaşanan sürecin diğerlerinden daha hızlı şekillenmesine neden olmaktadır. Bilgi üretiminin hızlanması ile birlikte, teknolojinin yenilenme hızının yüksekliği ve bu yeniliklere insanların çok çabuk uyum göstererek karşılık vermesi, enformasyon toplumunun oluşum sürecine ivme kazandırmaktadır.

Enformasyon toplumunun öz niteliklerini tahlil etmenin en iyi yollarından biri sanayi toplumu ile mukayesesi yapmaktır. Bu düşünceden hareketle bir karşılaştırma yapıldığında; sanayi toplumunda maddi sermayenin yerine, enformasyon toplumunda bilgi ile donatılmış insan sermayesi geçmektedir. Enformasyon toplumunda, modern bilim ve anlayışlara

duyarlı insan, büyük önem taşımaktadır. Dolayısıyla enformasyon toplumu; yeni teknolojinin gelişimiyle bilgi sektörü, üretimi ve sermayesinin başta olduğu; bunları sağlayabilmek için de eğitimin sürekliliğinin öne çıkarıldığı bir aşamaya karşılık gelmektedir (Aktan ve Tunç, 1998).

Enformasyon toplumunda formal eğitimin önemi sürekli artmaktadır (Stratton, 2002). Yaşanan küresel ölçekli gelişmeleri takip etmek ve bu gelişmelerden faydalanmak için yeni tutum ve değerlerle donanmış bireye büyük gereksinim bulunmaktadır. Toplum ise bu gereksinimi, önemi her gün artan formal eğitim ile gidermektedir (Tezcan, 2002). Her şey bir yana, yeni teknolojinin her geçen süre ortaya çıkardığı yenilikler ve bu yeniliklere ilişkin ihtiyaçlara cevap verebilme, onlara uyum sağlayabilme bile (Winner, 2002) ileri düzeyde bir eğitimi, yeteneği ve donanımı zorunlu kılmaktadır (Türk, 1999).

Artık toplumdaki ağırlık merkezi, yeni değerleri ve beklentileri olan farklı bir gruba, bilgi işçisine, doğru kaymaktadır. Daha önce, gelir ve statü yönünden en göz alıcı ilerlemeyi gösteren imalat sanayinin mavi yakalı işçileri, enformasyon toplumunda “öbür yarı”yı oluşturmaktadır. Günümüz toplumunun aktif öznelerini, eğitilmiş, nitelikli ve donanımlı “bilgi işçileri” oluşturmaktadır (Drucker, 1994). Bilginin kullanılması ve geliştirilmesi olarak vasıflandırılacak işlerde çalışan “bilgi işçileri” planlama, tasarım, araştırma, analiz, organizasyon, depolama, programlama, dağıtım ve pazarlama gibi işler dizisinden herhangi birini yerine getirmektedir (Ekinci, 2001). Artık üstün nitelikli insan gücü, yeni bilgi yoğun teknolojilerin vazgeçilmez unsurunu ve işletmeler için küresel rekabetteki görünmez varlıkları olarak stratejik değer kazanmaktadır (Kurtulmuş, 2001).

Enformasyon toplumu, kendi önceliklerine uygun bir çalışan modelini talep etmektedir. Sanayi sonrası toplumun dayandığı yeni işgücünün en öne çıkan özelliği, bu toplumun eğitim düzeyiyle ilgilidir. Bu toplumsal aşamada gittikçe daha ileri düzeyde yetiştirilmiş bir insan gücüne gereksinim duyulmaktadır. Eğitim düzeyindeki şimdiye kadar eşine rastlanılmayan yükseliş, insan yetiştirmeye her zamankinden fazla verilen bu önem, şüphesiz çağdaş teknolojik gelişmelerin sonucu olarak değerlendirilmektedir (Şentürk, 2008). Enformasyon toplumunun ihtiyaç duyduğu işgücü modeline cevap verebilecek kurumların başında üniversiteler gelmektedir. Üniversiteler, enformasyon toplumunun eğitilmiş, nitelikli ve donanımlı bilgi işçilerine olan ihtiyacı öngörerek bilişim sistemleri alanında toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilecek iş gücü yaratmak adına girişimlerde bulunmuşlardır. Yönetim Bilişim Sistemleri (YBS) ve İşletme Enformatiği (İE) bölümleri enformasyon

toplumunun değişen dinamikleri ve ihtiyaçları doğrultusunda yenilenmeye ve gelişime yön verebilecek iş gücü yaratmak amacıyla kurulan bölümlerdedir.

Bilgi işçisi kavramı, bilgisayar ve bilgi teknolojisi konusundaki donanımlı ve uzman kişileri tanımlamaktadır (Coleman, 2005). YBS ve İE programlarının yetiştirmeyi vaat ettiği bilgi işçileri enformasyon toplumunda çok etkin rol üstlenmektedirler. Bu kişiler sadece dijital zekâya sahip değil, bununla birlikte bilgi yönetimi ve kullanımı konusunda da uzmandırlar. Teknolojik bilgiye sahip bu kişiler, bilginin sistemli bir şekilde üretilmesi, toplanması, saklanması ve çoğaltılmasında büyük işlevler üstlenmektedirler. Entelektüel disiplin, işletme ve aktivitelerin birleştiği ve birbirini besleyerek güçlendiği bir küresel arenada (Coleman, 2005), bu kişiler ülkelerin, işletmelerin, organizasyonların, resmî ve özel kurumların en büyük güçlerini oluşturmaktadır. Bu aşamada, donanımlı ve sektörün ihtiyaçlarına karşılık verebilecek bilgi işçileri yetiştirme konusunda üniversitelerdeki eğitim programlarına büyük sorumluluk düştüğü söylenebilir.

Bilgi çağının en büyük gereksinimlerinden olan bilgi işçilerinin yetiştirilmesinde önemli rol oynayan YBS ve İE lisans programlarında işletme yönetimi ve bilişim teknolojileri disiplinlerarası bir anlayış çerçevesinde öğretilmektedir. Programların hedefinde iş dünyası için bilişim sistemleri geliştirilmesinde ve bu sistemlerin yönetiminde etkin rol oynayacak bireyler yetiştirilmesi yer almaktadır. Bu amaçla mezunların, bu yenilenmenin bir parçası olmasına imkân sağlayan teknik derslerin de yer aldığı YBS ve İE lisans programları temel işletme dersleriyle de desteklenmektedir.

Üniversitelerin sektöre eğitimli iş gücü yetiştiren tüm bölümlerinde olduğu üzere YBS ve İE bölümlerinin de teknolojinin hızla gelişmesinin sektörde yarattığı değişimi iyi analiz ederek, ihtiyaca uygun mezunlar vermesi öğrenci ve işveren tatmini açısından büyük önem taşımaktadır.

2.1. Gereklilik Analizine Yönelik Çalışmalar

YBS ve İE bölümleriyle ilgili program değerlendirmelerine dair literatür incelendiğinde ders içerikleri belirlenirken sektörün bölüm mezunlarından beklentileri ve bilişimle ilgili iş alanlarında ihtiyaç duyulan yeteneklerin karşılaştırılmasına yönelik çalışmalara rastlanmaktadır.

Trauth, Farwell ve Lee (1993) önemli Bilişim Teknolojileri (BT) bilgi ve becerisi algısı üzerine sanayiciler ile Bilişim Sistemleri (BS) profesörleri arasındaki algı farklılığına dikkat çekmiştir. Çalışmanın sonucunda, BS

profesyonelleri tarafından önemli görülen bilgi/beceriler arasında bulunan 1) teknoloji ve uygulama entegrasyonu, 2) iş süreçleri ve 3) iletişimsel beceriler konularının müfredatta yer almadığı görülmüştür.

Todd, McKeen ve Gallupe’nin (1995) BS pozisyonlarına yönelik içerik analizinde iş ilanlarında talep edilen teknik ve işletme bilgi/becerilerinin sayısı ve oranı incelenmiştir. Analiz sonuçları iş ilanlarının büyük oranda teknik yetenekler içerdiğini ve tüm hizmet sektörlerinde programcı, analist ve yönetici pozisyonlarında teknik beceri trendinin yükseldiğini ortaya koymuştur. Operasyonel pozisyonların sayısı hızla artış gösterse de, işletme becerisine yönelik ihtiyaç teknik beceriye oranla daha azdır.

Diğer bir çalışmada, BT alanından araştırmacılar ve uygulamacılar, BS öz bilgi ve becerileri ile yazılım araçlarına yönelik tanımlanan ifadeleri önem derecesine göre sıralamışlardır. (Lee, vd., 2002). Çalışmanın sonucunda BS öz bilgi/beceri algısında farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Uygulamacılar organizasyon ve eğitim becerilerine yönelik bilgiye akademisyenlere oranla çok daha yüksek puan vermişlerdir. Tüm uygulamacılar teknoloji, organizasyon veya işletme alanında iletişimsel beceriler ve bireysel özelliklerin BS öz bilgisinden daha önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Yazılım araçları alanında akademisyenler 29 yazılım aracının çoğuna uygulamacılara kıyasla daha yüksek puan vermişlerdir. Uygulamacılar ve akademisyenler elektronik araçların en önemli konu olduğunda hemfikirdirler. Ayrıca her iki grup da internet, ofis üretkenliği ve sorgu araçları ifadelerini önemli bulmuşlardır.

Noll ve Wilkins (2002) üç çalışan grubunda BS becerilerinin önemini ortaya koymaya yönelik bir çalışma yapmışlardır. Analizlerinin sonucu Tablo 1’de özetlenmiştir:

Tablo 1: Çalışan Grupları ve Kritik Beceri Faktörleri

Kritik Beceri Faktörleri	Çalışan Grupları için Faktör Ortalamaları		
	Programcı	Analist	Kullanıcı Destek
İşletme Bilgisi	3,95	4,50	3,82
İleri BS Uygulamaları	3,18	3,31	2,85
Kullanıcı Desteği	3,35	3,64	4,44
Programlama	4,09	3,73	2,73
Sistem Planlama	3,15	3,79	2,95

Tablo 1’de çalışan gruplarına göre her bir faktör için en yüksek ortalama değer altı çizili olarak gösterilmiştir. Kalın ve italik olan değerler her bir faktör için en düşük ortalama değerleridir. Programcı grubu için işletme bilgisi ve programlama neredeyse eşit düzeyde kritik beceri faktörleridir.

İşletme bilgisi analist grubu için en kritik beceri faktörüken, kullanıcı destek grubu için ikinci önem düzeyindedir. Analist grubu için tüm beceri faktörleri görece önemlidir. Noll ve Wilkins (2002) bu pozisyonlarda çalışacak kişilerin okuduğu bölümlerin müfredatlarının şu konuları içermesini tavsiye etmiştir:

- İşletme görev alanları, işletme ortamı ve belirli sektör bilgisi
- İşletme problemlerini yorumlama ve uygun teknik çözüm geliştirme becerisi
- Takım çalışması ortamında ortak çalışabilme, proje planlama, organize etme ve liderlik becerisi
- Etkileyici, öğretici ve ikna edici sözlü sunum hazırlama ve sunma, teknik talimatlar, dokümanlar ve raporlar yazma becerisi

Ehie (2002) yeni bir YBS programı geliştirilmesinin temeli olarak sektörün YBS ve İE mezunlarından beklentilerine odaklanmıştır. Geliştirme stratejisi, geniş bir literatür taraması, güncel programların incelenmesi ve taslak program hakkında YBS profesyonellerinin ve çalışanların görüşü alınmasını içermektedir. Çalışmanın sonucunda, işverenlerin güçlü sistem yatkınlığı olan ve bütünleştirilmiş değer zincirini iyi anlayan bireylere ihtiyaç duyduğu ortaya çıkmıştır (Ehie, 2002). Programlama becerileri konusunda, işverenlerle yapılan görüşmelerde şirket içi eğitimlerin mevcut olduğu görülmüştür, YBS ve İE mezunu çalışanların programcı olmaları beklenmemekte, programlama mantığı ve düşünce sürecine ilişkin genel bilgi sahibi olmaları ve en az bir programlama dilinde yeterli bilgiye sahip olmaları istenmektedir (Ehie, 2002). İletişim becerileri, farklı deneyimlerle veya ihtiyaçlarla gelen kişilerle iş ilişkileri geliştirme açısından kritik kabul edilmektedir.

2.2. Türkiye’de YBS Eğitimi ve Eğilimler

YBS ve İE alanlarında başarılı bir uygulamacı olmak için sahip olunması gereken bilgi ve beceriler araştırıldığında literatürde genel olarak dört yetkinlik kümesi ile karşılaşılmaktadır. Bu kümeler, teknik, analitik, iletişimsel ve idari olarak isimlendirilmekte, somut ve ölçülebilir becerileri içermektedir (Harder ve Harper, 2011).

Tablo 2: Öğrenci kazanımları değerlendirmede yetkinlik kümeleri

Yetkinlik Kümesi	Operasyonel Tanım
Teknik	Bilişim teknolojisi mekaniğini ve örgütsel hedeflere ulaşmada sistem performansının önemini bilme ve bilişim teknolojisi araçlarını uygun şekilde kullanabilme becerisi.
Analitik	Örgütsel sorunları belirleme, tanımlama ve mantıklı çözümler önerme becerisi. Problem çerçevesini, sınırlarını belirlemeyi, aynı zamanda mantıklı sebep sonuç ilişkisi oluşturmayı da içerir.
İletişimsel	İkna edici ve özlü yazılı, sözlü iletişim becerisi. Bir sorunu iş açısından tanımlama ve iş formatına uygun iletişim yapısı oluşturmayı da içerir.
Yönetimsel	Örgütsel bir hedef doğrultusunda diğerlerinin çabalarını koordine etme ve yönlendirme yeteneği. Amaca yönelik planları belirleme, ifade etme ve yürütmeyi de içerir.

Bu araştırmada Türkiye’de YBS eğitimi veren okullarda verilen dersler yukarıda yer alan dört yetkinlik kümesine göre değerlendirilmiştir. Yazarlardan biri bu değerlendirmeyi yapmıştır.

III. Araştırma Yöntemi

Çalışmada Türkiye’deki üniversitelerde eğitim veren 19 Yönetim Bilişim Sistemleri bölümüne ait dersler incelenmiştir. Araştırmaya konu olan veriler 2013-2014 güz dönemi içerisinde bölümlerin internet sayfaları taranarak elde edilmiştir. Toplanan veriler incelendiğinde üç üniversiteye (Kadir Has, Adana Bilim ve Ahmet Yesevi) ait veriler istenilen formatta olmadığı için analiz dışında bırakılmış, çalışmaya 16 üniversite ile devam edilmiştir.

Verileri uygun bulunan üniversitelerin Yönetim Bilişim Sistemleri bölümlerinde okutulan seçmeli ve zorunlu derslerin tamamı araştırmaya dâhil edilmiştir. Öncelikle, her bir ders teknik, analitik, iletişimsel ve yönetimsel olmak üzere dört gruba ayrılmış, daha sonra her bir grup için üniversitelere göre AKTS toplamaları elde edilmiş ve eğitim-öğretim programlarında yer alan ders kataloglarındaki yüzde değerleri hesaplanmıştır. Kurumlar arasında köprü görevi yaparak geçişi ve mukayese yapmayı sağlamakta etkili bir şekilde kullanılan AKTS’nin çalışmada kullanılmasının nedeni, çalışmada yer alan 16 üniversiteye ait YBS bölümlerinin hepsinin eksiksiz olarak AKTS değerlerine yer vermesidir. Üniversitelere göre YBS bölümleri için hesaplanan teknik, analitik, iletişimsel ve yönetimsel olmak üzere dört grubu ait AKTS

yüzdeleri, söz konusu üniversitelerin eğitim programlarında daha çok hangi gruba ağırlık verdiğinin anlaşılmasında kullanılabilir.

IV. Analiz ve Sonuçlar

Değerlendirme sonucu elde edilen bilgiler aşağıdaki Tablo 3’te özetlenmiştir.

Tablo 3: Türk üniversitelerinde YBS müfredat içerikleri değerlendirilmesi

Üniversiteler	Toplam*	Dağılım Yüzdeleri			
		Teknik	Analitik	İletişim	Yönetimsel
Adnan Menderes Üni.	284	27,46%	20,77%	11,27%	37,68%
Atatürk Üni.	240	23,33%	17,92%	23,75%	18,33%
Bartın Üni.	392	32,40%	13,01%	12,76%	25,51%
Başkent Üni.	355	16,62%	21,97%	21,97%	25,07%
Beykent Üni.	240	19,17%	22,50%	22,92%	31,25%
Boğaziçi Üni.	254	37,80%	24,02%	5,91%	32,28%
Cumhuriyet Üni.	240	25,00%	29,58%	20,42%	23,75%
Işık Üni.	438	20,09%	17,58%	9,59%	34,70%
Marmara Üni.	244	28,28%	20,49%	18,85%	32,38%
Mehmet Akif Ersoy Üni.	240	26,25%	17,50%	16,67%	24,58%
Osmaniye Korkut Ata Üni.	236	22,03%	32,20%	19,49%	14,41%
Özyeğin Üni.	336	25,00%	16,67%	8,93%	30,36%
Sakarya Üni.	415	23,61%	26,51%	11,33%	25,06%
Yeditepe Üni.	449	38,08%	15,37%	13,59%	14,70%
Yıldırım Beyazıt Üni.	245	29,80%	27,35%	13,47%	27,35%
Zirve Üni.	325	33,54%	18,15%	11,08%	21,23%
Dağılım Ortalamaları		26,78%	21,35%	15,13%	26,17%

(*) Bölümde yer alan derslerin AKTS toplamı verilmiştir.

Tablo 3’te 16 üniversitenin YBS bölümlerinin gruplara göre ders dağılımları, AKTS cinsinden, verilmiştir. Buna göre teknik yetkinlik kümesinde yer alan derslere en fazla ağırlık veren üniversite %38,08 AKTS oranı ile Yeditepe Üniversitesi’dir, %37,08 ile ikinci sıraya yerleşen Boğaziçi Üniversitesi de teknik yetkinlik derslerine önem vermektedir, 3. Sırada %33,54 ile Zirve Üniversitesi yer almaktadır.

Analitik yetkinlik kümesinde %32,20 AKTS oranı ile analitik grup derslerine en fazla önem veren Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi’ni, %29,58 ile Cumhuriyet Üniversitesi ve %27,35 ile Yıldırım Beyazıt Üniversitesi takip etmiştir.

İletişimsel yetkinlik kümesi 16 üniversitenin 13’ü tarafından en az ağırlık verilen küme olmuştur. Bu alandaki derslere %23,75 AKTS oranı ile en fazla ağırlık veren Atatürk Üniversitesi’dir, Beykent Üniversitesi toplam AKTS’nin %22,92’sini iletişimsel yetkinlik alanına ayırarak ikinci. Sırada, Başkent Üniversitesi %21,97 ile üçüncü sırada yer almaktadır.

Adnan Menderes Üniversitesi AKTS’lerin %37,68’ini yönetsel yetkinlik kümesinde yer alan derslere ayırmıştır. Işık Üniversitesi diğer alanlara göre büyük farkla yönetsel alana %34,70 ağırlık vermiştir. %32,38 ile Marmara Üniversitesi bu kümede üçüncü sıraya yerleşmiş, onu çok az farkla %32,28 AKTS oranı ile Boğaziçi Üniversitesi takip etmiştir.

Tüm yetkinlik kümelerinin dağılım ortalamaları göz önüne alındığında, teknik yetkinlik 16 üniversitenin YBS bölümlerinde okutulan derslerin toplam AKTS’lerinin %26,78’ini barındırarak, incelenen üniversiteler içerisinde en fazla ağırlık verilen küme olmuştur. Yönetsel yetkinlik kümesi incelenen üniversitelerde ortalama %26,17 oranında ağırlığa sahiptir. İncelenen üniversitelerin YBS bölümlerinde, iletişimsel ve yönetim alanındaki ders gruplarına teknik ve analitik ders gruplarından daha az önem verildiği saptanmıştır. %21,35 AKTS oranı ortalaması ile analitik yetkinlik kümesi üçüncü sırada yer alırken incelenen YBS bölümlerinde en az önem verilen küme %15,13 ile iletişimsel yetkinliktir. Buna rağmen Atatürk Üniversitesi YBS bölümünde bu alana en çok önem veren üniversite olmakla birlikte kendi içerisinde de en fazla iletişimsel yetkinlik alanındaki derslere ağırlık vermiştir.

Tüm yetkinlik kümelerinin dağılım ortalamaları ile paralel olarak 16 üniversitenin altısı kendi içlerinde diğer alanlara oranla teknik yetkinlik kümesinde yer alan derslere daha fazla ağırlık verirken, altı üniversite AKTS’leri en yüksek oranda yönetsel yetkinlik derslerine ayırmıştır. Üç üniversite analitik yetkinlik alanını kendileri için en ağırlıklı alan olarak belirlerken, bir üniversite iletişimsel yetkinlik alanına diğer alanlara kıyasla daha fazla ağırlık vermiştir.

V. Değerlendirme ve Sonuç

Hızlı değişim ve dönüşüm, artan iletişim, yoğunlaşan etkileşim, gelişen teknoloji ve ilerleyen bilimsel bilginin yönlendirici olduğu bir dönem yaşanmaktadır. Bilgisayar, beyin gücü, nitelikli insan sermayesi ve küresel ölçekli hız ekonomisinin temsil ettiği bu dönemde, tek boyutlu yaklaşım ve değerlendirmeler önemini yitirmektedir. Buna bağlı olarak, toplumun ve sanayinin değişen dinamiklerine uygun ve ihtiyaçlara cevap verebilmek amacıyla nitelikli bilgi işçileri yetiştirilmesinde büyük bir paya sahip olan

YBS ve İE lisans programlarının enformasyon toplumundaki önemi gün geçtikçe artmaktadır.

Ortaya çıkan bu değişim olgusundan eğitim sistemi ve anlayışı da doğal olarak etkilenmektedir. Temel amacı, yöneticilere karar almalarına yardımcı olacak bilgileri doğru ve zamanında aktarmak olan YBS ve İE, eğitimi iyi planlanması gereken ve çağın yeni gelişen ihtiyaçlarına uygun bir interdisipliner alandır. Bu nedenle sanayi, kamu ve diğer paydaşların beklentilerinin karşılanabilmesi için eğitim programlarında teknik ve analitik alanlar ile iletişimsel ve yönetsel alanlar arasında denge kurulması gerekmektedir. Bu çalışmada, üniversitelerin YBS bölümlerinde verilen derslerin dört yetkinlik kümesine göre dağılımları incelenmiştir.

Literatürde de karşılaşıldığı üzere YBS ve İE bölümlerinde verilen derslerde teknik ve yönetsel ağırlıklı denge kurulmasında sakınca görülmemektedir. Ancak Traut vd. (1993) ile Lee vd. (2002) çalışmalarında altını çizdikleri gibi teknik ve yönetsel alanlara ağırlık verilirken iletişimsel yetkinlik kümesinin önemi göz ardı edilmemelidir. İletişimsel alanda yer alan beceriler YBS ve İE mezunlarından, genelde, birinci önem düzeyinde beklenen beceriler olmamakla birlikte sağlıklı iletişim kurma kabiliyeti iş hayatında büyük öneme sahiptir. Elde edilen sonuçlar bu perspektiften yorumlandığında oranlar arasında büyük farklar olmamak kaydıyla teknik, yönetsel ve analitik yetkinlik kümelerini iletişimsel alana göre bir adım öne çıkaran programların sektörün beklentilerine uygun içerikte eğitim verebileceğinden söz edilebilir.

Bu çalışma ile üniversitelerin YBS ve İE lisans programları içeriğinin dört yetkinlik kümesinden ideal denge çerçevesinde beslenmesi gerektiği ortaya konmuştur. Bu çalışmada yer verilen üniversitelerin YBS ve İE programları ve yetkinlik kümeleri arasındaki dengeler yeni lisans programları açılması gündeme geldiğinde karar vericilere yardımcı olacaktır.

Kaynakça

- Aktan, C. C. ve Tunç, M. (1998). Bilgi Toplumu ve Türkiye. *Yeni Türkiye*, (19): 121-124.
- Altınok, V. (2008). Yükseköğretimde İlke ve Yönelimler Neler Olmalı? *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (19): 41-52.
- Coleman, A. (2005). Interdisciplinarity, Interactivity, and Interoperability for Educating the Digerati. *Education for Information*, 23(4), 233-243.
- Dağ, İ. (2001). Bilişim Toplumunun Klinik Psikolojideki Etkileri. *Sosyoloji ve Hukukta Etkiler Sempozyumu*, 23-24.

**Türkiye’de
Yönetim Bilişim
Sistemleri
Eğitimi ve
Yetkinlik Alanı
Değerlendirmesi**
122

- Drucker, P. (1994). The Theory of the Business. *Harvard Business Review*, 72(5): 95-104.
- Ehie, I. C. (2002). Developing a management information systems (MIS) curriculum: perspectives from MIS practitioners. *Journal of Education for Business*, 77(3): 151-158.
- Ekinci, N. (2001). Küreselleşmenin İki Yüzü: İstenmeyen "Kaçak" Göçmenler - Davetli Bilgi İşçileri. *TÜHİS İş Hukuku ve İktisat Dergisi*, 17(2): 12-18.
- Harder, J. ve Harper, J. (2011). A Framework for MIS Student Outcome Assessment and Program Review. *The Review of Business Information Systems*, 7(4): 83-92.
- Hardt, M., ve Negri, A. (2001). İmparatorluk (2 b.). (A. Yılmaz, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Kurtulmuş, N. (2001). Sanayi Ötesi Dönüşüm (2 b.). İstanbul: İz Yayıncılık.
- Lee, S., Koh, S., Yen, D., ve Tang, H. (2002). Perception gaps between IS academics and IS practitioners: An exploratory study. *Information and Management*, (40): 51-61.
- Noll, C., ve Wilkins, M. (2002). Critical Skills of IS Professionals: A Model for Curriculum Development. *Journal of Information Technology Education*, 1(3): 143-154.
- Özden, Y. (2002). Eğitimde Yeni Değerler. Ankara: PegemA.
- Stratton, J. (2002). Siberaalan ve Kültürün Küreselleşmesi. *Cogito*, (30): 80-97.
- Şentürk, Ü. (2008). Enformasyon Toplumunda Eğitimin Yeri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3): 487-506.
- Tezcan, M. (2002). Küreselleşmenin Eğitim Boyutu. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, (6): 56-60.
- Todd, P. A., McKeen, J. D., ve Gallupe, R. B. (1995). The Evolution of IS Job Skills: A Content Analysis of IS Job Advertisements from 1970 to 1990. *MIS Quarterly*, 19(1): 1-27.
- Toffler, A. (1981). Dalgalar. (A. Seden, Çev.) İstanbul: Altın Kitaplar.
- Traut, E. M., Farwell, D. W., ve Lee, D. (1993). The IS Expectation Gap: Industry Expectations Versus Academic Preparation. *MIS Quarterly*, 17(3): 293-301.
- Türk, E. (1999). Millî Eğitim Bakanlığında Yapısal Değişmeler ve Türk Eğitim Sistemi. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Winner, L. (2002). Siberliberter Söylemler ve Cemaatin Başarısı. (M. Küçük, Çev.) *Cogito*, (30): 144-164.